

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію

Решетілової Оксани Михайлівни

з теми: **«Лінгводидактичні засади навчання майбутніх**

документознавців української професійної лексики»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова)

На сучасному етапі модернізації системи освіти й виховання в Україні особливої гостроти й актуальності набувають питання формування лексичної компетентності майбутніх документознавців з огляду на те, що сучасний документознавець має широкий функційний діапазон професійної діяльності, пов'язаної зі створенням, обробленням та аналізом інформаційних потоків, забезпеченням ефективної суб'єктної взаємодії, орієнтуванням у динамічному документообігу. Досліджувана проблема є важливим напрямом і необхідним завданням модернізації вищої освіти, визначальною передумовою успішної освітньої політики в сучасних суспільних умовах та зумовлює теоретичне обґрунтування, розроблення й упровадження ефективної методики навчання майбутніх документознавців української професійної лексики, що відповідає сучасній науковій парадигмі й практичній потребі суспільства в духовно й морально розвинених, високоінтелектуальних, мобільних, технологічно грамотних і загалом компетентних фахівцях.

Аналіз дисертації Оксани Михайлівни Решетілової дозволяє стверджувати, що наукові положення, які містяться в ній, є докладно обґрунтованими. У роботі чітко сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження. Дослідницею визначено і використано значну джерельну базу – 367 найменувань.

Важливість рецензованої дисертації підтверджується і зв'язком її з такими актуальними напрямками наукових досліджень, як формування мовної

особистості майбутніх фахівців, розроблення лінгводидактичного інструментарію для реалізації компетентнісного підходу до навчання української мови.

Останній напрям корелюється з науковою темою науково-дослідної роботи Київського університету імені Бориса Грінченка “Філософські, освітологічні та методичні засади компетентнісної особистісно-професійної багатoproфільної університетської освіти”. З огляду на зазначене вважаю, що тема дисертаційної роботи актуальна, суспільно й науково важлива.

Загалом дисертацію О.М. Решетілової вирізняє наявність системного аналізу теоретико-методологічного надбання вітчизняної і зарубіжної науки, що дало змогу обґрунтувати лінгводидактичні засади, розробити методiku навчання української професійної лексики майбутніми документознавцями в умовах вищого навчального закладу.

Заслуговує на схвальну оцінку глибина теоретичного аналізу психолого-педагогічних, лінгводидактичних досліджень, що стали засадничими у питаннях визначення лінгводидактичного потенціалу та самобутніх ознак методики навчання української професійної лексики майбутніми документознавцями.

Глибини, чіткості й логічної виразності рецензованих праці додає науковий підхід автора до формування поняттєвого апарату дослідження. Зважаючи на різнотлумачення багатьох педагогічних понять, дисертантка привертає увагу до значення кожного дотичного до проблеми дослідження терміна. Такими, зокрема, є *лексична компетенція/компетентність, професійна лексична компетентність майбутнього документознавця*, яку дисертантка витлумачує як інтегровану здатність особистості, набуту в процесі навчання студентів, що містить знання про лексичну систему української мови, стилістичний потенціал лексичних одиниць; сформовані лексичні вміння і навички майбутніх документознавців, досвід, цінності, ставлення, які реалізуються в процесі конкретної професійної ситуації.

Докладне вивчення психологічних студій дало змогу дисертантці дійти висновку, що в навчанні майбутніх документознавців української професійної лексики необхідно враховувати низку психологічних чинників, зокрема типологічні характеристики студентів як суб'єктів освітньої діяльності, особливості реалізації мовленнєвої діяльності, психічні й психологічні властивості тощо.

Значний інтерес становить висвітлення лінгводидактичного аспекту формування лексичної компетентності майбутніх документознавців. У дисертації обгрунтовано загальнодидактичні (систематичності й послідовності, наступності й перспективності, зв'язку навчання з життям, свідомості й активності, індивідуального підходу та ін.), *лінгводидактичних і специфічних* (частотність уживання лексичних одиниць, позалінгвальний, систематичне використання різних видів текстів ділової документації, типових ситуацій тощо; вивчення мови у структурній цілісності з обов'язковим пізнанням її рівнів, використання мовленнєвої практики для засвоєння теорії мови і мовлення тощо) принципи форми, методи, прийоми й засоби ефективного навчання майбутніх документознавців української професійної лексики.

Особливий інтерес викликає методика навчання української професійної лексики майбутніх документознавців, яку розроблено з урахуванням психолого-педагогічних засад, загальнодидактичних, лінгводидактичних та специфічних принципів, оптимального поєднання методів, прийомів і засобів формування професійної лексичної компетентності майбутніх документознавців, створення системи вправ і завдань, спрямованих на формування професійної лексичної компетентності майбутніх документознавців через упровадження в навчання тренінгів, ділових ігор, нестандартних підходів, форм колективної роботи над формуванням інформаційних ресурсів для блогів та мережевих спільнот, що сприяє усвідомленому використанню здобутого мовного досвіду.

Поділяємо думку дисертантки, що реалізувати методикку навчання майбутніх документознавців української професійної лексики неможливо без комплексного використання засобів навчання, тому й наголошено на доцільності використання професійно спрямованого тексту, що є результатом будь-якого виду мовленнєвої діяльності, об'єктом розуміння.

У дослідженні належним чином проаналізовано методичне забезпечення навчання майбутніх документознавців української професійної лексики, визначено критерії та рівні сформованості професійної лексичної компетентності майбутніх документознавців.

На всіх етапах дослідження, описаних у трьох розділах дисертації, зроблено узагальнення і висновки. Підставою для того, аби загальні висновки роботи вважати достовірними, передусім є добре спланований та успішно проведений експеримент, описаний у третьому розділі. Представлена в ньому експериментальна програма має чітку структуру й міцні теоретичні підвалини, містить усі складники, що дають змогу для повноцінного й ґрунтовного дослідження (мету, завдання, результати контрольних зрізів тощо). Під час апробації методики формування професійної лексичної компетентності майбутніх документознавців було застосовано мультимедійні засоби, зокрема SMART-дошки, презентації, що дозволили задіяти максимальну кількість каналів сприйняття інформації за рахунок передачі її в мультимедійній формі, тим самим суттєво підвищити ефективність формування професійної лексичної компетентності майбутніх документознавців.

Вірогідність результатів дослідження забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням комплексу взаємодоповнюваних методів дослідження, адекватних меті і завданням, кількісним і якісним аналізом емпіричного матеріалу, результатами експериментальної перевірки, застосуванням методів математичної статистики та електронною обробкою одержаних даних.

Загальні висновки скорельовані зі змістом сформульованих у вступі завдань і матеріалами кожного з розділів, їх можна вважати вірогідними й ґрунтовними, що забезпечується вмілим використанням положень прикладних наукових досліджень, сучасних засобів і методик проведення аналізу результатів дослідного навчання, достатньою кількістю статистичної інформації.

Найбільш суттєвими і важливими здобутками, що одержані О.М.Решетілової особисто й характеризують новизну її дисертації, є такі результати: теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка методики навчання української професійної лексики майбутніх документознавців; з'ясування сутності й змістових характеристик таких лінгводидактичних термінів, як *“лексична компетентність”*, *“професійна лексична компетентність майбутнього документознавця”*, визначення критеріїв, показників, рівнів сформованості лексичної компетентності майбутніх документознавців.

Результати експериментальної роботи, а саме: наукова новизна, теоретичні і практичні висновки, методичні рекомендації – достовірні, що підтверджується у процесі наукового дослідження засобами різноманітних загальнометодологічних, загальнонаукових і специфічних методів, статистичними даними експерименту, узгодженістю з відповідними положеннями законодавчих і нормативних документів. Основні положення дисертації належним чином апробовані на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і належним чином висвітлені в наукових публікаціях автора.

Лінгводидактичний доробок Оксани Михайлівни Решетілової, викладений у розділах дисертації, а також у додатках, пропозиції й рекомендації, вміщені у статтях, розділах посібника *«Українська мова за професійним спрямуванням»*, можуть слугувати підґрунтям для реалізації на практиці важливих освітніх завдань.

Високо оцінюючи рецензовану дисертацію, привертаю увагу до окремих аспектів її, що потребують уточнення, пояснення чи корекції, а саме:

1. У рецензованому дослідженні з належною повнотою подано опис методики формування професійної лексичної компетентності майбутніх документознавців, тому доцільно було б увиразнити складники пропонованої методики графічною моделлю, що доволі часто практикується в теоретико-експериментальних студіях.

2. Вважаємо, що робота виграла б, якби до тезаурусу дослідження було долучено поняття «підхід» та «компетентнісна освітня парадигма», що, на нашу думку, мають належати до базових понять рецензованої праці.

3. Нам видається, що було б доречно проаналізувати не тільки кандидатську дисертацію І. Дроздової, а й докторську, що присвячена проблемі навчання української мови студентів вищих технічних навчальних закладів.

4. На нашу думку, доцільно було б чіткіше окреслити відмінності у застосуванні традиційних та інтерактивних методів навчання професійної лексики майбутніх документознавців, поданих в описі педагогічного експерименту.

5. З огляду на вагомість прикладного аспекту проведеного дослідження, його інноваційність та актуальність, на наш погляд, доцільно було б у додатках подати приклади усіх видів вправ відповідно до розробленої й експериментально перевіреної методики, що віддзеркалює специфіку навчання української професійної лексики майбутніх документознавців.

Зазначені зауваження до дисертаційної роботи здебільшого дискусійного чи рекомендаційного плану, жодним чином не применшують значення її і не знижують загальної високої оцінки, проте можуть слугувати імпульсом для дискусії під час захисту результатів дослідження і стимулом на наукову перспективу автора.

Дисертація Оксани Михайлівни Решетілової «Лінгводидактичні засади навчання майбутніх документознавців української професійної лексики» є самостійно виконаним і завершеним авторським науковим дослідженням.

Зміст роботи, логіка викладення тексту, наукові і прикладні результати свідчать про глибокі теоретичні знання, володіння методами наукових досліджень, вміння розв'язувати актуальні лінгводидактичні проблеми.

За рівнем наукової новизни та практичним значенням дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, а розроблені в ній теоретичні положення й отримані результати можна кваліфікувати як вагомий внесок у розвиток лінгводидактики вищої школи. Відповідно автор дисертації, Решетілова Оксана Михайлівна, заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри дидактичної
лінгвістики та літературознавства
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

О. А. Кучерук

Підпис О. А. Кучерук засвідчує
проректор з наукової та міжнародної роботи,
доктор педагогічних наук, професор

Н. А. Сейко

7. 06. 2016 р.